

Waarnemingenrubriek

De waarnemingenrubriek is gevuld met voor Nederland relevante berichten die geplaatst zijn op www.syrphidae.com de website van Bastiaan Wakkie. De berichten zijn in omgekeerde chronologische volgorde geplaatst zoals dat op de site ook gebeurt. Door een computercrash zijn ons helaas niet alle berichten aan ons overgeleverd.

Sphaerophoria interrupta bij Udenhout

Het duurde even voor ik aan de determinatie ben begonnen maar dat ene *Sphaerophoria*-mannetje dat ik op 30 april in de De Brand (preciezer, de 1e Klamp) bij Udenhout ving was wel degelijk *Sphaerophoria interrupta*. En waarschijnlijk ook nieuw voor het gebied. Het diertje vloog in een verder niet zo'n bijzonder weilandje op boterbloem.

Laurens van der Leij

Sericomyia lappona in Naardermeer

Zondag 6 juni in het Naardermeer gevangen. Langs een hooiland *Sericomyia lappona* gevangen, een mooie veen-soort. In de bossen zowel *Temnostoma vespiforme* als *Temnostoma bombylans* gevangen. De laatste soort betrof een vrouwtje dat uitgebreid bij op de grond liggende stammen van Els aan het zweven was.

Mark van Veen

Cheilosia caerulescens in Hoorn

Waarschijnlijk heeft *Cheilosia caerulescens* zijn areaal wel over heel Nederland uitgebreid: zondag 6 juni een eiafzettend vrouwtje op huislook bij ons in de achtertuin in Hoorn. Met dank aan Gerard Pennards die me naar de goede soort wees.

Paul Beuk

Paragus majoranae en Brachyopa testacea bij Malden

Op 28 mei ving ik in Heumensoord bij Malden op een open plek - brandnetelruigte - in het bos een klein donker mannetje *Paragus haemorrhoides*. Bij nadere determinatie bleek dit een mn. *P. majoranae* te zijn en geen *P. haemorrhous* die hier vrij algemeen voorkomt. De smalle zilverachtige streepjes - smaller dan bij b.v. *Eumerus tuberculatus* - op het achterlijf zijn in het veld met het blote oog nauwelijks waarneembaar en ook het schildje is vrijwel geheel zwart. Na vangst is het enige snelle kenmerk met het blote oog de aangezichtskleur wat bij *P. majoranae* geheel geel is met een donkere mondrand en bij *P. haemorrhous* wordt gedomineerd door een zeer brede zwarte midden-

streep over de gehele lengte van het gezicht. Wees dus in oostelijk Nederland beducht op *Paragus spp.* op open plekken in het bos. Op 6 juni ving ik nabij Malden in het bos bij een afgezaagde sparrestronk een territoriale "strontvlieg" die bij nadere inspectie inderdaad een *Brachyopa* bleek te zijn en wel *B. testacea*. Een nieuwe soort voor bij Malden en mijn eerste *Brachyopa* gezien bij een boomstronk in plaats van op bloembezoek.

Leendert-Jan van der Ent

Pipiza quadrimaculata bij Groesbeek

Op 28 mei ving ik halverwege de weg Groesbeek - Molenhoek 2 vrouwtjes *Pipiza quadrimaculata* op Kruijpende boterbloem. Deze soort heb ik nog niet eerder in Nederland aangetroffen dit in tegenstelling tot *P. fenestrata* die ook 2 paar vlekken op het achterlijf heeft. Echter een vrouwtje *P. quadrimaculata* is op het eerste gezicht makkelijk te herkennen aan het breed ovale achterlijf en de relatief lange vleugels t.o.v. het achterlijf. Ter plekke vloog op fluitekruid ook een vrouwtje *Syrphus nitidifrons*. Bij het jachtslot bij Molenhoek (Mook) ving ik op een vlierstruik een vrouwtje *Epistrophe flava*. Verder waren de aantallen zweefvliegen in het bos zeer laag met uitzondering van *Merodon equestris* (4 variëteiten) en *Volucella bombylans* (3 variëteiten).

Leendert-Jan van der Ent

Brachyopa panzeri in aantal

Ik was op 16 mei in het Bergherbos, en heb daar nog verschillende leuke dingen gevangen. *Syrphus nitidifrons* is er absoluut niet zeldzaam, ik ving nu ook weer 3 vrouwtjes. Verder heb ik op de afgezaagde stam van een naaldboom (deze lag er naast!) binnen een half uurtje 11 (!) mannetjes van *Brachyopa panzeri* gevangen, helaas geen *B. dorsata* ertussen!

Verder nog twee mannetjes *Brachyopa insensilis* op een bloedende eikestam. Deze soort is nieuw voor mij en het Bergherbos!

Gerard Pennards

Groote Heide bij Eindhoven

Ten zuiden van Eindhoven twee nieuwe vindplaatsen van schaarse soorten. *Platycheirus perpallidus* was aanwezig bij twee venntjes tegen de rand van de bebouwde kom van Eindhoven: het Kanunnikesven en een kleiner ven daar vlakbij. De soort vliegt tussen zeggevegetaties en niet of nauwelijks daarbuiten. Elders op de Groote Heide zag ik een vrouwtje *Microdon analis* bij een nest van *Formica sanguinea*.

Menno Reemer

Cheilosa caerulescens

M'n eerste nieuwe soort voor dit jaar ving ik op 12 mei in m'n tuin in Wageningen. Een vrouwtje *Cheilosa caerulescens*. Ze doet haar naam (Tuin-gitje) dus eer aan.

Marc van der Aa

Bijzondere zweefjes in mijn achtertuin

Soms is het geen straf als je aktieradius is beperkt tot je achtertuin. Op 6 mei jongstleden genoot ik van een "tamme" *Epistrophe nitidicollis* die in navolging van *Cheilosa grossa* op mijn uitgestoken hand ging zitten (zie eerder zweefmail). Kort daarop ving ik zowel een vrouwtje *Meligramma euchroma* als *Syrphus nitidifrons*. Beide soorten heb ik al eerder bij Malden gevangen, echter nog niet in mijn bescheiden achtertuin (nog geen 100 m2), waar nu de teller op 56 soorten staat. Pas op bij de determinatie van *S. nitidifrons*. De haartjes boven op het vleugelvelletje zijn zeer spaarzaam en makkelijk te missen en de vlekken op rugplaat 3 en 4 lopen weldegelijk door tot de rand, zij het als een zeer versmald lijntje.

Leendert-Jan van der Ent

Callicera rufa op de Vugtherheide

Ondanks het matige vangweer ben ik op 2 mei toch maar op de fiets gestapt. De ontbrekende zon en stevige bries zorgden er voor dat er alleen op beschutte plaatsen een bescheiden soortenlijst bij elkaar viel te scharrelen. De laatste vangplek zorgde gelukkig voor wat meer soorten. Aan de rand van de Vugtherheide stond wat aangeplante Brem en Meidoorn in bloei. Na vijf minuten was het prijs: een vrouwtje *Callicera rufa* zorgde voor een leuke afsluiting van de dag.

Laurens van der Leij

Vliegen in de duinen

Op 1 mei het duin (Ganzenhoek/Meyendel) in geweest en met goed resultaat. Tussen erg grote aantallen *Syrphus*, *Epistrophe eligans* en *Melanostoma* vlogen onder andere *Cheilosa psilophthalma*, *C. uviformis*, *Platycheirus aurolateralis*. Speciale vermelding verdienen wel *Callicera rufa* die laag boven het pad onder een grote den stond te zweven. Ook ving ik een mannetje en vrouwtje *Epistrophe ochrostoma*. *Cheilosa uviformis* is erg lokaal in het gebied. Al vier of vijf jaar achter elkaar heb ik hem in het gebied waargenomen, maar altijd op min of meer dezelfde plek.

Willem Renema

Platycheirus aurolateralis

Op 25 april ving ik ook een mannetje *Platycheirus aurolateralis* in het Amsterdamse Bos. Deze soort had ik hier in 1996 ook verzameld. Dit mannetje zweefde op circa 30 cm hoogte boven een half beschaduwde groeiplaats van gele dovenetel (hier aangeplant).

Menno Reemer

Epistrophe ochrostoma in Amsterdamse Bos

Op vrijdag 23 april vingen Sander Turnhout en ik een mannetje *Epistrophe ochrostoma* in het Amsterdamse Bos. Op 25 april ving ik er ook een vrouwtje. Deze vangsten komen zeer onverwacht, daar *E. ochrostoma* tot nu toe alleen bekend was uit de zuidelijke helft van Limburg en de 'Centraal-Hollandse' duinen (eerdere meldingen uit andere delen van het land betroffen verkeerd gedetermineerde exemplaren van *E. flava*, *E. melanostoma* en *E. nitidicollis*).

Overigens ontdekte ik naar aanleiding van deze vangsten een fout in de Zweefvliegenveldgids: bij *E. ochrostoma* staat 'Vleugelcel 5 gedeeltelijk zonder microtrichen'. Dit moet zijn: 'Vleugelcel 5 geheel bedekt met microtrichen.' Het meest betrouwbare kenmerk is de smalle, onbestoven clypeus. Verder zijn het brede gezicht en de voorhoofdstekening kenmerkend. Zie voor een goede tabel en goede tekeningen Doczkal & Schmid (1994).

Menno Reemer

Meligramma euchroma, triangulifera

Op zaterdag 24 april ben ik weer eens in Wageningen (Park Blauwe Bergen) op pad geweest, en het seizoen is nu echt losgebarsten! Vele soorten vliegen weer rond (plusminus 35 gevangen), waaronder *Epistrophe nitidicollis*, *E. eligans* en een *E. flava*!. Verder o.a. *Dasysyrphus tricinctus*, *Pipiza luteitarsis*, *Leucozona lucorum*, *Cheilosa variabilis* en *Cheilosa semifasciata* (veel, waaronder ook voor het eerst vrouwtjes!) Leukste vangsten vond ik zelf *Meligramma triangulifera* (in aantal) en een vrouwtje van *Meligramma euchroma*!

Gerard Pennards

Eristalis picea bij Nijmegen

Op 23 april ving ik in het stadspark Staddijk (Nijmegen) op een blad van een bloeiende Vogelkers een mannetje *Eristalis picea*. Het zag er uit als een relatief kleine *E. pertinax*, dus met een kegelvormig achterlijf, echter met een vage zigzagband op de vleugels en met donkere voortarsen. Na handvangst bleek ook dij 3 op het begin 1/5 deel geel te zijn en was achterlijfssegment 2 gedeeltelijk glimmend. Een eerste waarneming van Nijmegen en omgeving?

Leendert-Jan van der Ent

Eristalinus aeneus in binnenland

Op 17 april 2004 met 22 graden ving ik op de St.Pietersberg (Maastricht) een mannetje *Eristalis aeneus* zittend op een mergelrots en nog 3 anderen vergezelden hem daar. Vlakkbij lag een klein poeltje waar ze wellicht vandaan komen. Verder vlogen er *Xanthogramma citrofasciatum* en *Eupeodes luniger* beiden in aantal.

Kees Goudsmits.

Cheilosia semifasciata in Achterhoek

Zaterdag 17 april ving ik op wilg in het Bergherbos een mannetje È. Dit is, als ik het wel heb, de eerste vangst uit deze buurt! Verder onder andere *Ferdinandea cuprea* en nog enkele nog niet verder gedetermineerde *Cheilosia*'s.

Gerard Pennards

Eristalinus aeneus in Wemeldinge

Op 15 april 2004 mijn eerste *Eristalinus aeneus* getikt. Wachtende in Wemeldinge (Zuid-Beveland, AC 58-392) op de bus naar station Kruiningen-Yerseke werden een mannetje en vrouwtje van deze soort waargenomen. Het mannetje gedroeg zich territoriaal bij een stenen trapje (30 cm boven de trap op en neer vliegend en af en toe zittend), het vrouwtje zat "gevangen" in het bushokje.

Laurens van der Leij

Mallota cimbiciformis in Sint-Michielsgestel

Sinds 1995 woon ik in Sint-Michielsgestel, langs de Dommel (Amersf. coörd. 152.5-406.0). In mijn directe woonomgeving heb ik al de nodig leuke soorten zweefvliegen gevangen, bijvoorbeeld in huis binnengevlogen *Meligramma triangulifera* en *Xylota xanthocnema*, *Volucella zonaria* en *Cheilosia caerulescens* in de voortuin en *Brachyopa insensilis* in het park 'Kleine Ruwenberg' achter hethuis.

De soort die ik 10 juli 2004 vond slaat echter alles. Omdat het waterschap de dag ervoor een stuk van het schouwpad langs de Dommel geëgaliseerd had ging ik even kijken wat er nog wat van de perzische bereklauwen over was, die daar in grote aantallen stonden. Er stonden er nog enkele te bloeien, waarop ik al snel een paar mannetjes en vrouwtjes *Cheilosia illustrata* ontdekte. Verder zaten er flink wat veelkleurig Aziatisch lieveheerstbeestjes (*Harmonia axyridis*), een soort die zich pas recent in Nederland gevestigd heeft, zie het artikel in Nederlandse Faunistische Mededelingen 20.

Opeens ontdekte ik tussen de Eristalissen een grotere vlieg met geel behaardborststuk, donker achterlijf en vleugels en dikke zwarte poten. Ik had geen idee wat het was, dacht eerst nog aan een roofvliegsoort, maar raakte er al snel van

overtuigd dat het toch echt een zweefvlieg moest zijn. Gauw naar binnen gehold om mijn net te zoeken (door het slechte weer van de afgelopen weken lag het al een tijdje ongebruikt in de auto) en weer terug naar de bereklauw op minder dan 100 m. van mijn huis. Even zoeken en ja hoor daar zat 'ie. Maar ja, dan nog zien te vangen. De eerste slag was mis (van onderen tegen de bloem, maar hij zat er niet in). Na even wachten zat het diertje er gelukkig weer en de tweede slag was wel raak! Toen hij in m'n net zat dacht ik eerst nog aan *Criorhina pachymera* vanwege de dikke dijen, maar ja die is op dat moment in het jaar natuurlijk allang uitgevlogen. Die heeft ook geen donkere vlekken op de vleugel of geel behaard borststuk en is bovendien veel slanker. Al bladerend in de Zweefvliegenveldgids kwam ik bij figuur 299 uit, even kijken wat dat is. *Mallota cimbiciformis*, uiterst zeldzaam! Het klopte allemaal, de ogen raken in één punt, bijachtig uiterlijk, ader 3 met een diepe bocht in cel 2. Volgens de Voorlopige atlas de 5e vindplaats van Nederland. Snel Laurens uit bed gebeld (nou ja het was al 11 uur), en die was gelukkig ook bereid wat digitale foto's te maken (zie voorkant van deze nieuwsbrief). Na ampele overwegingen is het dier de stikpot ingegaan en zal voortaan deel uitmaken van mijn collectie.

En waarom de soort juist hier gevonden wordt? Er zijn hier in de buurt verschillende oude (landgoed-)bossen met beuken, kastanjes en esdoorns, boomsoorten waarin de larve gevonden is. Het zou natuurlijk ook een zwerfend mannetje kunnen zijn, maar hij ziet er niet bepaald afgevlogen uit ondanks het late moment in het jaar (de andere Nederlandse vangsten zijn van mei en juni). Volgens de Voorlopige atlas worden in Denemarken en Engeland de larven vaker gevonden dan de adulten, mogelijk vanwege het foerageren hoog in de kruinen van de bomen door de adulten. Zou dit dier vanwege het slechte weer de voorgaande weken omlaag gekomen zijn om toch wat nectar te kunnen scoren? Het is misschien een goed idee eens wat boomholten in de omgeving te gaan afzoeken op rasteaartlarven van deze soort.

Jaap van der Linden